Ч. 266. Чернівці, второк дня 3. (15.) грудня 1896. Рочник XII.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА

на „Буковину“ виносить
на цїлий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно . . . . 1 „ — „
для заграницї 20 рублїв або 40 франків.

Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

ВИХОДИТЬ

щодня кромі недїль і руских сьвят о год. 5. по пол.

Редакция і Адмінїстрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2.)

Оголошення приймає ся за оплатою 6 кр. від стрічки; а в „Надісланім“ по 10 кр. від стрічки.

Нещасний хрестик.

Матери не кажуть давати дїтям в подарунку хрестика, бо се віщує для них нещасте. Наші мами тримають ся строго того забобону, бо хотять охоронити своїх діток перед всяким лихом, хоть би і видуманим. А проте богато мамів виправляє своїх діток з крестиком на дорогу житя. Самі мами тай тати виною, що їх дїти ідуть через житє з тим хрестиком недолї. З тим хрестиком ідуть они через цїле житє і як з малку збивали хрестики з дощинок або прутиків, або писали їх пальцем на піску, так пізнїйше мажуть его незручно пером на всяких документах в суді, у нотаря, навіть і послїдну свою волю в тестаментї запечатають тим нещасним хрестиком. Той хрестик то вже не забобон, то правдиве, страшне нещасте, що висить над нами мов та чорна хмара над нашими головами. Перед ним треба би нашим матерям та нашим батькам стерегти своїх дїтий, коли не хочуть „уречи їм долю.“ Але богато не розуміє того і тому не диво, що статистика нашої просьвіти (т. з. спис, кілько є письменних між нами, а кілько неписьменних) виглядає мов хрестами заставлене кладовище.

Найщасливійшими краями у тій справі суть північні краї в Европі Данїя, Норвегія і Швеция. Там всї люди вміють читати, хиба що придуркуваті та слїпі не вміють, або малі дїти, що ще не обовязані до науки. На другім місци стоїть Німеччина чи то Пруси. Там на 100 людий уміє 99 читати і писати а лише один такий найде ся, що не вміє, тай то не всюди. За тим іде Швайцария, де на 300 людий знайде ся 4 неписьменні, отже на 100 людий припадає $1^1/_3$ неписьменного. В Нїдерляндах на 100 людий є 4 неписьменні, а в Англїї на 100 людий 9 неписьменних. Видно, що там на північи люди охотнїйші до науки, бо вже у Францнї випадає на 100 людий аж 28 неграмотних, в Угорщинї 43 неграмотних, в Італїї 47, в Іспанїї 58, в Австриї (без країв угорскої корони) 65 неграмотних, в Румунїї і Сербії 70, в Росиї 76 а в Чорногорі аж 84 неграмотних на 100 людий!

Яка тут велика ріжниця межи осьвітою мешканцїв таких близьких країв! І сеї ріжницї не вирівнають анї желїзницї, анї телеґрафи, анї машини, анї фабрики, як не вирівнає еї старанє о власне добро, власне бажанє сьвітла, просьвіти, науки. Не дурно то каже наша пословиця: „що дурному по розумі!“ Що народови поможе те, що довкола себе видить поступ у сьвітї, коли сеї нарід з него не користає? Другі пнуть ся у гору, а він або стоїть на однїм місци або зсуває ся в низ!

Як сказано було, припадає в Австриї (без Угорщини) на 100 людий 65 неграмотних, а решта 35 т. з. третя частина розуміє письмо. В Австриї есть письменним кождий третий чоловік. Але в поодиноких краях нашої держави те число виходить ріжно. В західних краях є далеко більше письменних, нїж неписьменних, так, що такого дикуна, що не знає письма, треба би там в день зі сьвічкою шукати, але всхідні краї (т. є. Буковина, Галичина) мають тілько неграмотних, що через них виходить таке погане сьвідоцтво для нашої держави. Хто не вірить най пригляне ся числам. У Форальберґу есть 49 людий просьвічених, а пятьдесятий трафить ся неграмотний, так що на 100 людий знайде ся заледва 2 неграмотних. В Чехах 32 просьвічених а трийцять третий неграмотний, т. є. на 100 людий 3 неграмотні. В низшій Австриї на 100 людий 4 неграмотні, в Висшій Австриї 5, в Моравиї 6, в Тиролю 8, на Шлезку 9, в Сольногородї 10 неграмотних на 100 людий, т. є. кождий десятий чоловік. Гірше вже стоять Стирия, що має 22 неписьменних на 100 людий, Каринтия має 31, а Країна 40 неписьменних а 60 письменних на 100 людий. Завсїгди там є ще більше людий просвічених, як непросьвічених і не виглядає так страшно, як в тих краях. що тепер приходять. Істрия відскочила дуже від

4)

МАРТА.

Опсвідане
Володимира Лавровского.

(Дальше).

Скажу, що затямила собі:

Стояв саме погідний і величавий день — без хмар — день першого лїта. З полудня він розгорів ся був і жара придавила житя столиці: втих на хвилину безконечний туркіт і невсипуча горячка. Під вечір дунув ще раз весняний холод. На безмежній площинї желїзницї блисли сотки сьвітла ріжної барви. Ми сидїли, вдихаючи в утомлені груди оживляючий холод.

Сперши ся лїктями на край вікна, огорнула Марта долонями обі щоки і стала сповідати ся. Она навіть не глянула на мене — погляд еї тонув у глубокій долинї: розкидала гадки по темним небосклонї ночи, що яснів берегами в тихій мраці, і звіряла свою долю сонним дімкам та куняючим нїмим зворотницям...

— Часто стрічала я (почала Марта) чудову картину над берегами нашої ріки, котрої поява мене заедно приковувала. Високі і стрімкі еї береги. Чогось они від заходу худі і нагі. Від сходу они за те стрійні: повні і густі зелені лїси вкривають їх товсті хребти. Сонце саме заходить. Товпа ніжних хмар зібрала ся стороною захода. Хмари ті спокійні і величні; они, як ослона, закрили одну часть золота, котрим сипле заходяче сонце — за хвильку щезнуть, розіллють ся і одна довга золота лїнія зарумянить ся: отсей голий хребет верхів гір. Скрізь велично, скрізь тихо... звук могучий і безконечний добуває ся з глубини гір і піднимає ся ясним, сивим небосклоном в гору. Таке на заході. А на сході недовго як лиш сьвіт погас, продирає ся крізь верхи буйних лїсів ніжне сьвітло місяця. За хвилю видвигнув ся він у гору — за ним задрожала нова ніжна струна і знов иньший звук піднимає ся: любити хочеть ся і одною любовю огорнути цїлий сьвіт!

— Дивлю ся я в отсю нїму, та бездушну площину желїзницї і думки мої чогось насилу пхають ся в той кут, де стілько лїт прожило ся. Жили ми там і плакали... Мати плакала; слїпа тїтка, що вертїла неустанно і надурно слїпими очима і впевняла нас, що чує на собі тихе сьвітло місяця і золоті, довгі, та величезні береги, — і она плакала і менї сльози ставали в очах...

Чогож ми стілько плакали!

Скука нас давила. Не всякий знає, що се скука: житя без цїли і без утїхи, нудні і тяжкі днї... І як нераз бажало ся менї було скинути сей цїлий тягар з плеча; переломити, що як ланцухами вязало з буденщиною; задурити себе чимсь нечуваним і закинути безодню мрій, в котрих блукало ся з дня на день!

Житє наше було одностойне і без подій. Сидячи глухими годинами на березї ріки, я питала ся нераз себе: пощо ми так живемо? по що мати терпить? чого ослїпла тїтка, а живе?

От і стояла загадка. Могла-ж я тоді знати, що є на сьвітї люди, котрих цїле житє одна мука і плач і они тим остаточно в великій части вдоволені... А я, думаючи, блукала в безодні і тямлю, як з дня на день привикала до сеї скуки і до сих берегів, в котрих тонула з чувством надмірної, майже дикої любови. — Нещасний, хто навчив ся так жити, зачинив ся зі своїми блудними думками в собі, глухий і сьлїпий на се, що кругом його дїє ся: ненадійно заскочить його щось сьвіже, от і пропав!

Орловского вже знаете. Погідне і чисте його лице, о величавих і рівних чертах, нагадували менї картину заходячого сонця. Не знаю, чи того, що ми в еї парі часто приглядали ся, чи була се просто вигадка і обман блукаючого мозку...

Менї й байдуже про се сегодня!...

Пристали ми були до себе — що нас могло лучити? Він був для мене великою загадкою, котрої не була спершу в силі розгадати. Він часто приходив до нас і читав тїтцї і менї свої стишки. Як собі тепер нагадую, списував він більше стрічок, чим чувства, а найбільше стояло ритму і римів — плила собі звучна мельодия... Опісля розкланював ся і ми ішли обоє на прохід. Він брав мою долоню в свої руки, глядїв часом дивно менї в очи — і ми сидїли нераз довго-довго на хребтї величавих берегів...

Пусте, гидке і обидно відновлювати образи, що так минули ся — всьо оно порох і брехня!... Ба, але колись стояли ті хвилї повні, прав-

тамтих країв — має на 100 людий 60 неграмотних а тілько 40 просьвічених; Галичина має 70 неграмотних, а тілько 30 просьвічених, а Буковина лишила ся цілком на остатку, бо на 100 людий знайде ся ту тілько 20 таких, що знають письмо, а решта 80 не вміє ні писати, ні читати!

Порівнаймо себе з Чехами: там 3 кладуть хрестики замісць підпису, а у нас 80, там на сто людий 97 уміє писати, а у нас заледви 20! Але до того треба ще і то взяти на увагу, що Буковина заселена ріжнородними народностями, котрі по части випередили нас, Русинів у просьвіті. На рівні з нами стоять Румуни, а другі як Німці, Жиди і Поляки становлять на Буковині інтелїґентнїйшу верству людности. Після обчисленя з р. 1890 виносило число буковиньских Русинів 268.000, Румунів 208.000, Німцїв 66.000, Жидів 67.000, Поляків 23.000, иньших народностий 9.000. Можемо приймити, що між Німцями найде ся дуже мало непиcьменних, але ми порахуємо 10 неписьменних на 100 Німцїв. Жидів порахуємо 50 неписьменних на 100, хотяй они живуть по місточках і лекше їм образувати дїти. Але і ті Жиди, що не вміють письма жадної живучої мови, вчать ся у своїх хайдерах по еврейски і уживають межи собою того письма. Тож они стоять супротив нас богато, а богато лїпше. Нарештї буковиньскі Поляки по більшій части служачі, ремісники та урядники суть майже всї письменні — але і між ними можемо припустити 10 неписьменних на 100 Поляків. Про відносини иньших народностий, в числї 9.000, між котрими становлять переважну більшість Липовани і Мадяри, що живуть на Буковині, годї нам судити на певно, отже приймемо для них 50 неписьменних на 100.

Як з тими числами порахуємо ся, то вийде, що в Буковині є Русинів і Румунів неписьменних 465.900, а письменних тілько 10.000 отже припадає на 100 людий 2 письменні чоловіки, а 98 неписьменних! Хто не хоче вірити тому сумному сьвідоцтву, най завдасть собі труду сам обчислити. Так оно справдї єсть, і ледви чи таке найде ся між яким другим народом в Европі — хиба десь в глубокій Росиї!

Просьвіти нам треба! Просьвіти як найскорше і як найбільше просьвіти! А що се відносить ся так до нас, як і до наших сусїдів Румунів, то ми далиб щиру раду тим панотцям та румуньским проводирам, що всї свої сили звертають лиш на волощенє руских сїл, щоби радше заняли ся власним своїм опущеним народом, несли сьвітло між темряву у волоскім народї, виробляли просьвічених Румунів, а не темних яничарів — а се принесе певно більшу користь для розвою їх народу. А ми маємо досить роботи над своїм!

Вісти з Канади.

В чч. 263 і 264 нашої часописи помістили ми надіслану нам статю „Рай для бідного чоловіка,“ в котрій автор розповідає на підставі дійсних фактів, як Міслер заманює наших людий до Ґеорґії і Тексас. В сїй самій справі надіслав др. Осип Олесків, котрий в справі еміґрациї і нам надсилає ріжні вісти, до *Дѣла* таку статю про еміґрацию в Канадї:

П. Кирило Геник, родом з Яблонова, пише з Вінніпеґу в Канадї: „Приїхавши до Вінніпеґу, став я приглядати ся, що дїє ся між нашим народом. Спостеріг я, що наші люди то блудні вівцї, від котрих то жиди, то таки наші, як люди кажуть, „тлумаки“ витягають хитро послїдні доляри. В урядї еміґрацийнім по нашому анї в зуб; приккличуть якого будь бродягу, а той дре брата, як хоче. Став я по трохи людям дещо розказувати, а коли богато родин не знало, де ся кинути, виїхав я землї шукати. Найшли „тавншіп“ (повіт) ч. 2. „рендж“ (Range, ряд) ч. 6. над рікою Roseau, но і там наші сїли. Здаєть ся, земля буде добра, лїса по троха осикового, но і від сьвіта недалеко.

Прошу оголосити в часописях, *щоби в зимі ніхто не важив ся їхати до Канади*, — дальше щоби нарід не дав ся баламутити аґентам, та не їхав до Texas-у, Georgi-ї Florid-и, бо з усїх тих провінций бачив я людий, що пришли до Манїтоби і оплакували своє горе, не тілько наші, але і Німцї“... (Я-ж з своеї сторони, знаючи добре наших людий з досьвіду, скажу, що і до Манїтоби наш селянин може іти лише тогдї, як має в руцї картку з нумером вільної фарми, наперед вибраної для него, тогдї вже нехай би ішов впрость на ту фарму, та зробив ся глухим на намови десятків аґентів, котрі его будуть чіпати по дорозї. Інакше зійде на нінащо, як зійшли вже сотки наших людий).

В своїм листї пише п. Геник ще й се: „Missler з Бреми намовив в мартї с. р. 19 родин, щоби не їхали до Канади, але до Georgi-ї, де він має землю і по 5 долярів за акр продає. Нарід поїхав, але житя не найшов, бо там горяч, а земля пуста; по трох місяцях зруйнований утїк пішки до Філядельфії. Тут обжалували Міслера до консуля, а той виміг на нїм, що відослав їх своїм коштом до Канади, однак лиш чотири родини, решта десь пропала. Велике здирство дїє ся по готелях, як в Гамбурзї, так в Бремі. Як переконую ся, готельники ждуть часу відпливу корабля і тогдї жадають заплати за готель. Бували і такі случаї, що пять душ за добу заплатило без їди 15 зр. Злодії пізнали наших людий і ну-ж їх рабувати.“

Мінїстерство справ внутрішних в Канадї пише знов в листї до мене з дати 24-го падолиста, — подаючи при сїй нагодї спис наших кольонїстів з Dominion City, про котрих надійшов від властий провінциальних в Манїтобі рапорт: що они находять ся в станї нужди (great poverty), так що мусять бути через зиму прокормлювані від правительства як дикі Індияни: „...Маємо великі клопоти з тими людьми і щиро Вас просимо противдїлати цїлим своїм впливом против зьаблюваня до Канади (через аґентів портових) таких людий без средств, а навіть люди зі средствами (розуміє ся, не тілько на оплату подорожи, але і на загосподарованє) нехай би не пускали ся до Канади в так некористну пору, як зима.“

Се остереженє від самого правительства канадийского, як також від п. Кирила Геника,

---

дею — непорочною і реальною правдою сповиті. Він плакав тодї зі мною. Шептав, що сьвіт хороший, і що непоборима правда веде сей сьвіт наперід; що живе на нїм чоловік моґучий і бідний, та що сей моґучий гнобить бідного і обкрадає, що сего бідного треба нам любити, як ті високі гори і той широкий виднокруг; що любов та, се свобода духа, се наша правда, наше житя і наша цїль... Він учив мене і вивчив — я влюбила ся в него. Непримітно і тихо підкрадало ся сьвіже і кріпке чувство, одно з перших дїйсних, а не уроєних. Всьо було в новій, солодкій пісни: непорочна краса і чисте щастє, яке, блукаючи, виснила горяча головка. Тихо і незначно перетворювала я всю красу тихих хмар, розкішних лїсів, супокійно пливучої ріки, всю любов до сьвіта в любов його. Виплекала еї по се, щоб його, пустого і слабого, любити: — Не сьміх се? Кажіть, кажіть, що се було божевілє і дур, бо сей дур чую по нинї, після всїх мук і цїлої борби!

Марта на хвилину перестала була. Спершу глядїла она на чорнїючу глубінь (пізний вечір підкрадав ся), а опісля глянула на мене. Дивно скривила губи, знать засьміяти ся хотїла — пішов тяжкий і болїсний усьміх і она скоренько відвернула голову.

— Всї борби і муки, говорила Марта більше про себе, що они поможуть! Як нагадаю сей вечір в парку! Хороша вибила година, як сьвіт погасне: сидиш і чудові бажаня огортають твою душу... А він тодї руки другої цїлував, сидячи поруч на лавцї в парку, я се на власні очи бачила. А потім побіг і як вірний пес, понїс за нею пакетик...

Підождїть хвильку, — казала знов Марта, звернувши ся до мене, — а я вам спокійно розкажу все, як було по порядку.

Вийшли ми були тодї втроє на прохід. Я вела слїпу тїтку під рамя і мати ішла з нами. Ми рухали ся поволи, не говорячи нї словечка між собою. Так вже знало одно другого, що нам не було що говорити, а оден погляд говорив часом більше, чим сила слів... Ми й не по се ішли в парк, що другі люде, щоб побалакати у купі. Тїтка ішла слухати мягкого шепоту споконвічної березы. З опущеним галузєм стоїть ся береза, мов справдї голову схилила. Нїжний шовковий шипіт сеї березы, дразнить не аби як твоє ухо, коли слухаєш, а що доперва у слїпого. Сидячи так темною порою, гадаєш, що шепчуть тобі десятки губ в ухо солодкі слова і ти майже засипаєш заколисаний сею піснею. Дивна і своя мельодия в тім шепотї... Нараз стане огортати тебе страх — ти будиш ся і грізно охватує твій віддих безмісячний вечір.

Досить пусто було сегодня в парку. Ми усїли і майже позасипляли. Тодї зібрав мене сей страх, а глянувши просто себе, почула пустий жіночий сьміх. Щось мене тягнуло до тої лавки, що обросла сонними деревами і так манила. Я лишила матїр і тїтку і сама стала підкрадати ся... На вколїшках слухала горячої его сповіди і пустого еї сьміху. Задерши острий носик в гору, дївчина давала цїлувати свої невеличкі рученята, принадливо і щасливо отворивши, маленький, мягкий ротик. Потім они встали — она пішла передом, а він весь дрожучи (я се завважала), понїс за нею пакетик...

Ну, носив він з сеї пори частїйше женщинам пакетики. Услугою його не гордить і Зоня... Однак дехто стрічав його в парку частїйше. Там була своя сорта молоденьких, та жвавих дївчат, казавбись ще дїтей, що вели справдїшнїй спорт зі сходинами подібного рода. Я все їм завидувала пари цїкавеньких очий, що так жалібно блистїли зпід ширококрисих капелюхів. Їм відома біоґрафія кождого молодого панича до послїдної подробицї, що случайно попав ся в їх круг і з котрим они торгують ся за поцїлуя, знаючи вперід, що сей поцїлуй будь-що-будь належить в їх кругах до доброго тону... Роздумуючи над тим, я собі говорила, що ачей така забавка не перечить хоть би величавим заявам про вселюдскі ідеали...

Ви стягнули брови? Дивно вам що собі закпити люблю?.. Однак, я не кплю собі з него, а з себе; казала я, що рада би висьміяти раз себе добре...

Він! він по те й родив ся, щоб цїлувати женщинам руки і ноги; кілька місяцїв опісля, цїлував він стопи Гетери.

Заїхала була якась шансонета аж з Угорщини. За еї приїздом рухнуло ся було цїле наше провінціональне місто. Не дивниця: в неї було волося, як лен і пара визиваючих, майже гордих, чорних очий. В саме полуднє гнали чвалом конї через місто, везучи еї в повозцї, де лїниво розсїла ся була дама. Нехотячи зрадив хтось з мужчин велику тайну: у неї була чудова стопа як би витесана з каменя. Я знаю, що він — він Орловский — ту стопу сам своїми устами цїлував....

А я й еї і йому те простила. Ах, якими пустяками побивала ся я! Саме падав був тодї, тямлю, цїлу днину зимний, безконечний, осїнний дощ з тяжких, одностайних, сивих хмар, — а я перебувала тяжку борбу, та муку. Вперла ся була конче зненавидїти сьвіт — особливо сей, що він мене навчив любити. Чого-ж менї його властне любити?! Я обдумувала поодинокі прояви свого скупого житя і оглядала їх з найчорнїйшого боку. Що чоловік не переживає в подібних хвилях — марою налазить гадка за гадкою — втїкає він від людий і сьвіта, гонить за само-

тим більше на місци, бо як раз під теперішну пору аґенти не тілько з Бреми і Гамбурґа, але і з Італії (и. пр. Felice Sabatani з Анкони) розсилають по Галичині і Буковині листи, повні брехливих вістий про заморскі краї, про напрям і кошти дороги, називають ся „протеґованими“ від правительства і т. и. В листах вербують тепер аґенти, — обіцюючи несотворені річи, як уряджене цілого господарства, і поворот безплатний до краю, в разі як не подобає ся за морем, — до одної з найбільше нездорових підзворотникових провінций Бразилії, Minas Geraes, де наших еміґрантів жде неминуча смерть, в найлучшім разі по році, або двох роках невільничої безплатної роботи під нагайками плянтаторів.

НОВИНКИ.

Чернівці, дня 14-го грудня 1896.

Небесна дружина, що зійде в четвер до кімнат нашого Народного Дому, щоби роздати чемним дітям красні подарунки, відограє образок драматичний др-а Івана Франка „Суд сьвятого Николая.“ Хотяй сьвятий Николай робить все з ласки, але комітет, що їздив в далеку дорогу, щоби его запросити до Народного Дому, мав великі видатки і постановив тому ціну вступу для старших по короні. А ви діточки приходіть як найчисленнійше, а дістанете нагороду за цілий рік, що були ґречними!

Др. Іван Франко мав в пятницю в сали Ронахера у Відни перед численною публикою відчит про положене галицкого селяньства. Др. Франко розпочав свій вінчит описом галицкого села, а відтак змалював материяльну, економічну і політичну долю селян. Відчит викликав живу дискусию. Др. Ціпсер, кореспондент Kurjer-a Lwowsk-ого, доповнивши виводи преленґента кількома подробицями, представив нужду міщан і дрібної шляхти, що упадає під гнетом невеликого числа краевих маґнатів-дуків і причиняє ся до пролетаризациї краевого населеня. Др. Венґраф, ред. тижневника „Neue Revue“, звеличав рік 1846, але др. Франко не згодив ся на се. Прелеґента нагороджено оплесками. Відчитови прислухували ся посли Кронаветер, Офнев і Пернерсторфер.

Писатель Данило Мордовець обходить дня 26-го с. м. в Петербурзї 40-лїтний ювилей своеї писательскої діяльности. Він родив ся у слободі Данилівці на Українї 6. грудня 1830. Свою лїтературну діяльність почав ще 1854 року; з тих часів знана его поема „Козаки і море,“ в котрій звеличав козаків. По Україньски написав небогато; славу здобув собі своїми численними творами, писаними по російски. Україньскі его твори схарактеризував др. Франко так: „В своїх україньско-руских творах Мордовець переважно поет, і то поет лїричний. Не чарує він нас анї силою, анї плястикою картин, анї будовою і викінченем цілости... Але під оглядом мельодийности язика і сердечної щирости тону, тремтячого в кождім уступі тих очерків, в україньско-рускій лїтературі мало хто ему дорівнає... Зміст тих очерків звичайно дуже вбогий і служить авторови немов тілько провідною ниткою, коло котрої може снувати барвисті арабески поетичних рефлексий і мглисті очерти чудово милих і своерідних, але швидко розпливаючих ся картин.“

Нова читальня „Просьвіти“ заснувала ся в Піддністрянах, бобрецкого повіту, заходами тамошного пароха і учителя і академика Зацерковного.

З Неполоківців пишуть нам: 2-го грудня с. р. яко день річниці вступленя нашого найяснійшого цїсаря на престіл, обходив ся і в нашім селї дуже сьвяточно. По відслуженю сьвятої лїтурґії і по хорошій промові нашого улюбленого отця Дмитра Козарищука, відсьпівала шкільна молодїж за здорове нашого цїсаря грімке „Боже буди покровитель.“ Потім удали ся дїти шкільні, як й рада шкільна місцева і начальство громадске до шкільної, в фани і зелень убраної комнати, де обдарено 33 бідних дітий в зимову одїж, а всї дїти шкільними приборами. На сю ціль жертвовала наша громада, заходами нашого отця духовного Дмитра Козарищука і нашого дяка громадского Киприяна Завірского, еще року 1888 40 зр., котру суму громада рік-річно платить. Повисше наведеним вп. добродіям, яко й громадї в Неполоківцях складає в імени обдарованої молодїжи сердечне „Спасибіг“. *Іван Терлецкий*, управитель школи в Неполоківцях.

Обопільні обжалованя. В послїднім числї подали ми після Bnk. Nachrichten вість, що при виборах з третього кола середмістя Поляки не додержали свого слова і не голосували однодушно на кандидатів, поставлених сполученим комітетом лїбералів, Поляків і Русинів. Супротив того подає Gazeta Polska з неділї факти, що именно лїберали, і то їх проводирі роздавали між виборців картки, на котрих не було видруковане імя польского кандидата Тщиньского, а задля того Поляки лишили своїм виборцям свобідну волю, голосувати або на Тщиньского або на Бориславского, так що Тщиньский зрік ся завчасу кандидатури, а Бориславский вийшов вибраний. З того, що лїберали спроневірили ся Полякам, сї висновали собі, що не можуть дальше ділати в згодї з лїбералами і вже при сегоднїшних виборах з другого кола Поляки виступають осібно. Не знати, чи сей розлом буде мати який вплив на поступоване Поляків в соймі, а евентуально також при виборах до ради державної, бо-ж звістно, що в буковиньскім соймі поступають лїберали, Русини і Поляки спільно. Коли-б і тут наступив розлом, то се мало би велике значіне для полїтичної ситуациї на Буковинї.

Зьвірска мати. Минувшої середи зголосила ся в селї Старих Мамаївцях, черновецкого повіту, Анниця Олїйничка о посмертну карту для своеї маленької дитинки. В селї говорили собі люди, що Олїйничка убила свою дитину. Прийшла в село судова комісия і ось що найшла: на плечах була дитинка, що мала ледви 8 днїв. цїлком спалена; від того она й номерла. Стали випитувати Олїйничку і вкінци она признала ся до вини, що хотїла уникнути сорому задля неправої дитини, отже намастила плечі дитини нафтою і підпалила еї. Коли побачила, що дитина вже не жиє, загасила огонь. Олїйничку арештовано і віддано до краевого суду.

Уважайте на дїти! У селяньских хатах коло печи є звичайно припічок, на котрім бавлять ся дїти. Господиня занята домашною роботою, не все має час уважати на дитину, тож часто дитина впаде на піч, коли матери нема в хатї, і попарить ся так, що гине від ран. Таке стало ся в Лужанах минувшого тижня у селянина Петра Мандрика. Очивидно покличуть нещасливих родичів до одвічальности за їх неосторожність.

П. Семен Барановский зложив сими днями присягу яко нотар в Кімполюнзї і від'їхав туди, щоби перебрати свій новий уряд. А Ник. Дрого-

---

тою... „Як би я радо бурила сей сьвіт, говорила собі, і всюди немилосерне свое я втискала!“ Мести нараз захотїло ся менї і як несамовита вдерла ся була я вечірною добою в комнати сеї срібноволосої (що Ільоною звала ся), сама не знаючи, по що?

Була я там, говорила сама з нею, бачила ту стопу — і сама еї цїлувала — — — Ви глядите на мене великими очима... Ну, й я тодї не розуміла, як менї до голови прийшло ту стопу цїлувати. Я прийшла і питала ся в неї, чи она любить Орловского. Ільона вчинила утомлене, квасне лице і замісць відповісти, погладила мене по щоках. Она, видите, посьміла — ще й сьміяла ся! Ніж менї було втопити в еї немилосернім серцю, а я з плачем кинула ся гордій женщинї до ніг і молила еї ласки для него... в його сестру перекинула ся. Впевняла, що він в божевілю — як ангел добрий, як заходяче сонце хороший, як цар богатий... я посьвячувала себе всю: цїлу свою честь і спокій. А она стілько й знала, що погладила мене! Посьміла я еї ще о одну ласку просити: щоб менї свою стопу показала — она була горда, ох, яка горда! Я бачила ту стопу і цїлувала еї. Спитаєте, чи справдї хороша була? Не знаю, я й не завважала... „Серце мое!“ казала женщина, коли я виходила „ти не сестра його — ти його любка!“ Он, те слівце мов ножем мене вкололо — переслїдує оно мене до сегодня!

Як менї до голови прийшло, собою жертвувати? Се моя пропасть була і з сеї пропасти я по нинїшний день не в силї вийти на верх. Я-ж ураз собою жертвую — ба, сама шукаю причини і способу тодї, коли серце горить ненавистею. Се вже недуга! Проклинаю його, мое заходяче сонце, і знов по сотний раз йому прощаю за однїське марне слівце. Любцї його шепчу на ухо солодкі слова: молю еї, щоби щадила його бідного... а она, розуміє ся, сьміє ся з мене.

Імпрессаріо Зонї! Високі ідеї, де они і свобода духа? Та-ж він зносить одну неволю і до сего тільки й змагає, щоб перед своїм божищем впасти на колїна. А він хотїв колись-там бідного з неволї ратувати!

Однак, що менї він! Я хочу тепер думати про себе, тілько про себе одну; на се-ж має чоловік повне право, чи правда?,— на се він живе!

Думала я вже про них бідних доволї — в тих темних, низких і брудних комнатах уїздного шпиталю. Коби ви раз побачили нашу лїчницю для бідних! Поступила була там, бо захотїло ся нести хорим поміч; — цїлий рік їх доглядала. Они лежали між чорними, понурими стїнами, де віяло в кождому закутку сиростю і смертию. Більша їх часть вже не просила нїякої помочи; се знало кожде з них, що ще лиш одна йому цїль в житю: вмерти. Смерть звалювала їх легко з ніг: чинило ся оно якось просто, без стонів і без нїякого вражіня, якби буденний обряд дня.

Лїкар не так часто навідував ся: він знав, що не його вже там поле — його річ було окупити як найдешевшим коштом смерть бідака. Був він один з лїберальних наших двигателїв поступу — Ґольдштерн було йому на імя, — що вернув недавно з заграницї. Він спершу не чув ся був конче між нами свій; однак привик і брав ся жваво за ґешефт і цивілїзацийну місию.

Спершу не знав він, сьміяти ся йому, чи плакати, скоро вмираючому давала я синеньку книжечку з золоченим хрестом, вибитим на окладинцї, в руки... Якось кривив дивно широкі губи. „Ту належить ся морфіюм“ казав „під шкіру, хотьби повну сикавку: се успокоює.“ Тай спершу діставав дехто сикавку під шкіру... Потім лишив уже мене лїкар з моєю книжкою.

За те навідував ся частїйше до нужденної кімнатки, де я проводила скучні днї, сидячи на лавцї біля своеї постелї. „Ви хорі“ говорив, дивив ся менї в очи, за руку брав і гладив лице... Часом розказував за ту вашу столицю і його очи дивно сьвітили ся... „Там житя і женщини — просто роскіш!“ шептав, отвирав широкі губи і сьміяв ся. Мене морозило, коли прийшло ся стрінути ся з його беззубою чорною губою і лицем, котре повздовж перекроювали дві глубокі морщини біля кутиків губ... Пятно грубої і ненаситної пристрасти лежало на тих губах.

Раз, тямлю, оббігав під ніч комнати: прийшло на гадку забавити ся в інспекцию. Я йшла за ним махінально від постелї до постелї. Опісля вмивав руки в моїй комнатї. Він спішив ся, говорив скоро, бистро бігали його очи. На дворі дув вітер і заносив повними снїжними туманами вікна. Студено було у вогких комнатах. Мене така туга була вчіпила ся, що я мало не бухнула йому живим плачом в очи. Він глянув на мене і знов брав мою руку. Я еї видерла. „Ви мучите себе,“ говорив лїкар поспішно „нидїєте ту, де кругом одна смерть... Ми поїдем відсїля далеко, де тихий, мирний сьвіт — — —“ Не докінчив, обнимав мій стан — а я віділхнула його і сама бігла, як стояла, навпростець з тих комнат і з того дому; снїжні тумани дули менї тепер в лице і в очи. Я кинула бідних і вмираючих під ніч самих, без опіки — — —

(Дальше буде).

мирецкий з Лімполюнґа переносить ся сими днями до Чернівців.

Нещастє на морю. Пароxід „Салїєр“ північно-німецкого Lloyda виїхав з ріжними подорожними еміґрантами до Америки і на морю спіткнув ся на скалї і потонув. Цїла залога потопила ся, було їх 400—500 людий. Між тими людьми було галицких еміґрантів 35, а то: Дмитро Шкильнюк з жінкою і двома дїтьми; Михайло Окулянка з жінкою і дитиною; Іван Янек з жінкою і дитиною з Милотиць; Іван Курик з Слободи; Федько Охаб з жінкою і двома дїтьми; Дмитро Динака з жінкою і трема дїтьми; Стефан Скрипід з жінкою; Федько Динака з жінкою і 5 дїтьми з Рудки; Шляхта з жінкою і трема дїтьми, та Катя Баран з Вилева. Всї они згинули в морю і по них і слїду не лишило ся. Справдї бере чоловіка розпука, коли видить, як бідні селяни дають ся надувати безсовістним аґентам і все лише їдуть на свою погибель, не розбираючи добре, чи варто їхати чи нї. Але хто не слухає ради, тому годї потім помогти.

Далеко меньше куповано би дрантя на дарунки різдвяні для дїтий, коли би родичі не жалували часу прочитати вельми цїкавий і обильно ілюстрований цїнник славних Ріхтерових коробок якорних з камінчиками до будови. З листів родичів і знатних учених, випечатаних в цїннику, виходить, що нема лїпшої і тривкійшої забави по-над якорну коробку з камінчиками; один знатний педаґоґ швайцарский пише дословно: „що ті коробки заступають цїлий маґазин забавок і длятого повинні бути в кождім домі, де щасливі родичі мешкають.“ Думаємо, що варта вислати карту кореспонденцийну, аби від фірми **F. Ad. Richter et Cie.** у Вiдни, I. Operngasse 16, дістати безплатно ілюстрований цїнник. А що в новім виданю цїнника містить ся опис нового, вельми надаючого ся доповненя, то повинні і ті, що вже мають коробки, зажадати кореспонденткою присланя сего цїнника.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.